

سوره فتح

سوره فتح، چهل و هشتمین سوره قرآن بوده و در جزء بیست و ششم واقع شده و از **سوره‌های مدنی** است.
[۱] زرکشی، مجد بن بهادر، ۷۴۵ - ۷۹۴ق، البرهان فی علوم القرآن (باحاشیه)، ج ۱، ص ۱۹۴.
[۲] طباطبایی، مجد حسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۸، ص ۲۵۱.

فهرست مندرجات

- ۱ - آیه فتح
 - ۲ - محور اصلی
 - ۳ - مصادیق فتح
 - ۴ - ویژگی ها
 - ۵ - مطالب مهم
 - ۶ - کاربرد فقهی
 - ۶.۱ - در صلات
 - ۷ - فضیلات تلاوت سوره
 - ۸ - پانویس
 - ۹ - منبع
- ### آیه فتح

چون این سوره با **آیه** ((انا فتحنا لک فتحا مبینا)) آغاز شده است و نوید یک پیروزی بزرگ و درخشان را می‌دهد، به آن «فتح» گفته‌اند.
[۳] فتح/سوره ۴۸، آیه ۱.

در آیه اول این سوره از پیروزی بزرگ پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به یاری **خدا**، یاد شده است؛ فتحی که در **صلح حدیبیه** که در سال ششم از هجرت اتفاق افتاد، فراهم آمد. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم همراه ۱۴۰۰ نفر به **جنگ** با **مشرکان** رفت؛ در حالی که امیدی به بازگشت پیروزمندانه و به **سلامت** نبود؛ ولی سرانجام با **قرارداد آتش بس** ده ساله و بدون درگیری به **مدینه** بازگشتند. همین قرارداد، پیروزی‌های بزرگ دیگری در پی داشت؛ مانند: **فتح خیبر** در سال هفتم هجری، **فتح مکه** همراه دوازده هزار سرباز مسلمان در سال هشتم هجری و مسلمان شدن تعداد زیادی از مشرکان در این فاصله. این‌ها آن «فتح مبین» است که سوره به آن نام مشهور شده است.
[۴] مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵، تفسیر نمونه، ج ۲۲، ص ۶.

محور اصلی

غرض سوره بیان منتی است که خدای تعالی بر **رسول** خود نهاده، و در این سفر فتحی آشکار نصیبش فرموده. و نیز منتی که بر مؤمنین همراه وی نهاده و مدح شایانی است که از آنان کرده، و وعده جمیلی است که به همه کسانی از ایشان داده که **ایمان** آورده و عمل صالح کرده‌اند. این سوره در **مدینه** نازل شده است.

مصادیق فتح

درباره مصادیق این فتح، میان مفسران نظراتی به قرار ذیل هست:

۱. صلح حدیبیه (مشهورترین نظریه).
۲. فتح خیبر.
۳. فتح مکه.
۴. فتح و پیروزی **سپاه اسلام** در همه جنگ‌ها.

ویژگی ها

۱. دارای ۲۹ آیه، ۵۶۰ کلمه و ۲۴۲۸ یا ۲۵۰۹ حرف است.
۲. در ترتیب نزول، یکصد و یازدهمین و در قرآن کریم چهل و هشتمین سوره است.
۳. پس از **سوره جمعه** و پیش از **سوره مائده** در سال ششم **هجرت** هنگام بازگشت از صلح حدیبیه نازل شد و از **سوره‌های مدنی** به شمار می‌آید.
[۵] سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۱.
[۶] سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۳.
۴. از نظر کمیت از **سوره‌های مثنائی** و شامل حدود یک حزب قرآن است.
۵. در این سوره، آیه منسوخ نیست؛ اما آیه ناسخ وجود دارد.

مطالب مهم

۱. بشارت به فتح مکه. [۷] فیروز آبادی، مجد بن یعقوب، ۷۲۹ - ۸۱۷ق، بصائرذوی التمییزی لطائف الكتاب العزیز، ج ۱، ص ۴۳۳.
۲. حوادث جریان صلح حدیبیه و بیعت رضوان.
۳. اشاره به کارشکنی‌های منافقان.
۴. اوصاف ویژه پیروان **مکتب مجدی** صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم . [۸] رامیار، محمود، ۱۳۰۱ - ۱۳۶۳، تاریخ قرآن، ص ۵۸۷.
- [۹] جمعی از محققان، علوم القرآن عندالمفسرین، ج ۱، ص ۳۱۷.
- [۱۰] هاشم زاده هریسی، هاشم، ۱۳۱۷، شناخت سوره‌های قرآن، ص ۳۷۲.

کاربرد فقهی

از آن به مناسبت در باب **صلات** سخن گفته‌اند.

← در صلوات

تلاوت سوره فتح در **رکعت اول نماز** ویژه نخستین روز ماه **رمضان** [۱۱] و **سائل الشیعه**، ج ۸، ص ۴۱. و نیز در **عمل ام داوود** وارد شده است. [۱۲] مصباح المتهد، ص ۸۰۷.

فضیلات تلاوت سوره

از امام صادق علیه السلام نقل شده است: « **اموال، خانواده** و خدمتکاران خود را با **تلاوت** سوره فتح از **تلف** و نابودی مصون بدارید. هرکس بر تلاوت این **سوره** مداومت داشته باشد، **ندا** کننده‌ای در روز **قیامت** ندا می‌دهد - به گونه‌ای که آفریده‌ها آن را می‌شنوند - تو از **بندگان** مخلص هستی (سپس فرمان می‌دهد) او را به صالحان ملحق کنید». [۱۳] و **سائل الشیعه**، ج ۶، ص ۲۵۵.

پانویس

۱. ↑ زرکشی، مجد بن بهادر، ۷۴۵ - ۷۹۴ق، البرهان فی علوم القرآن (باحاشیه)، ج ۱، ص ۱۹۴.
۲. ↑ طباطبایی، مجد حسین، ۱۲۸۱ - ۱۳۶۰، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۸، ص ۲۵۱.
۳. ↑ فتح/سوره ۴۸، آیه ۱.
۴. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، ۱۳۰۵، تفسیر نمونه، ج ۲۲، ص ۶.
۵. ↑ سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۱.
۶. ↑ سیوطی، عبد الرحمان بن ابی بکر، ۸۴۹ - ۹۱۱ق، الاتقان فی علوم القرآن، ج ۱، ص ۴۳.
۷. ↑ فیروز آبادی، مجد بن یعقوب، ۷۲۹ - ۸۱۷ق، بصائرذوی التمییزی لطائف الكتاب العزیز، ج ۱، ص ۴۳۳.
۸. ↑ رامیار، محمود، ۱۳۰۱ - ۱۳۶۳، تاریخ قرآن، ص ۵۸۷.
۹. ↑ جمعی از محققان، علوم القرآن عندالمفسرین، ج ۱، ص ۳۱۷.
۱۰. ↑ هاشم زاده هریسی، هاشم، ۱۳۱۷، شناخت سوره‌های قرآن، ص ۳۷۲.
۱۱. ↑ و **سائل الشیعه**، ج ۸، ص ۴۱.
۱۲. ↑ مصباح المتهد، ص ۸۰۷.
۱۳. ↑ و **سائل الشیعه**، ج ۶، ص ۲۵۵.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم‌السلام، ج ۵، برگرفته از مقاله «فتح». فرهنگ نامه فارسی علوم قرآنی، برگرفته از مقاله «سوره فتح(علوم قرآنی)».

رده‌های این صفحه : **خواص آیات و سور** | **سوره‌های قرآن** | **قرآن شناسی**